

Datum

2020-04-16

Vår referens

Sanna Jälevik

Utvecklingssekreterare

sanna.jalevik@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Utbildningsdepartementet - remisspromemoria om behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero STK-2020-231

Sammanfattning

Malmö stad har av Utbildningsdepartementet fått möjlighet att inkomma med synpunkter på promemorian angående Behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero (U2020/00232/S). Utbildningsdepartementet föreslår att det i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, den s.k. behörighetsförordningen, ska regleras vad som ska krävas för att en lärare ska vara behörig att undervisa i ämnet samiska i sameskolan. Utbildningsdepartementet föreslår vidare att läroplanerna för specialskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan ska förtydligas och kompletteras för att öka förutsättningarna för att eleverna ska ha en trygg lärmiljö som främjar studiero. Förslaget är att ställa sig positiv till Utbildningsdepartementets förslag i promemorian.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta

1. Kommunstyrelsens arbetsutskott godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero
- Remiss från Utbildningsdepartementet - remisspromemoria om behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero
- Behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero
- Förskolenämnden avstår från att yttra sig
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 200320 § 35
- Remissvar från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Remissvar från grundskolenämnden
- Grundskolenämnden beslut 200325 § 43
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 200427 Remiss från Utbildningsdepartementet – Behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero (U2020/00232/S)
- Förslag till yttrande - Remiss från Utbildningsdepartementet – Behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero (U2020/00232/S)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-04-27

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Förskolenämnden

Ärendet

Malmö stad har av Utbildningsdepartementet fått möjlighet att inkomma med synpunkter på promemorian angående behörighet i ämnet samiska samt vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero. Förskolenämnden, grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har getts möjlighet att yttra sig. Förskolenämnden har avstått från att yttra sig, då förvaltningen bedömer att remissen inte berör förskolenämndens verksamhet.

Promemorian innehåller förslag som berör olika skolformer, dessa redovisas för sig i ärendet. Stadskontorets bedömning och förslag till yttrande behandlar promemorian och dess förslag i sin helhet.

Förslag gällande behörighet i samiska**Om ämnet samiska och sameskolan**

Sameskolan är en egen skolform inom skolväsendet som ska ge en utbildning med samisk inriktning som i övrigt motsvarar utbildningen i årskurserna 1–6 i grundskolan (1 kap. 1 § och 13 kap. 2 § skollagen [2010:800]). Sameskolan har en egen läroplan och eleverna i sameskolan är garanterade en undervisningstid om totalt 800 timmar i ämnet samiska under låg- och mellanstadiet.

Samiska elevers rätt till sitt språk och sin kultur

Sverige har åtaganden för minoriteter enligt Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och Europeiska stadgan om landsdels eller minoritetsspråk, som ger ett kulturellt och språkligt skydd för nationella minoriteter och minoritetsspråk. I fråga om utbildning slås det bland annat fast att nationella minoriteter har rätt att lära sig sitt minoritetsspråk och att det ska finnas goda möjligheter till undervisning i minoritetsspråket. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, ska barn som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, eller som tillhör ett urfolk, ha rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion (artikel 30).

Bakgrund till utbildningsdepartementets förslag gällande behörighet i samiska

Huvudregeln när det gäller undervisning i skolväsendet är att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § första stycket skollagen). Vilka skolformer, årskurser och ämnen som en lärare är behörig att undervisa i framgår av förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, den s. k. behörighetsförordningen. Behörighetsförordningen saknar dock bestämmelser om behörighet i samiska eftersom ämnet samiska endast finns i sameskolan. Detta får till följd att det i dag saknas reglering i behörighetsförordningen om vem som är behörig att undervisa i ämnet samiska i sameskolan. För att eleverna ska garanteras en

undervisning av god kvalitet och för att huvudmannen för sameskolan ska kunna anställa lärare som är behöriga i samiska bör det införas ett behörighetskrav för att få undervisa i ämnet.

Utbildningsdepartementets förslag gällande behörighet i ämnet samiska

Utbildningsdepartementet föreslår att det i förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, den s.k. behörighetsförordningen, ska regleras vad som ska krävas för att en lärare ska vara behörig att undervisa i ämnet samiska i sameskolan. För att läraren ska vara behörig att undervisa i sameskolan ska det krävas att läraren i sin utbildning har fullgjort minst 30 högskolepoäng i ämnet samiska. Läraren ska endast vara behörig att undervisa i ämnet samiska i motsvarande årskurser i sameskolan som lärarens utbildning i övrigt ger behörighet att undervisa i grundskolan. Ändringarna i behörighetsförordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Konsekvenser av förslaget gällande behörighet i ämnet samiska för elever och lärare

Att det införs ett behörighetskrav för att få undervisa i ämnet samiska i sameskolan bedöms av Utbildningsdepartementet förbättra förutsättningarna för en undervisning av god kvalitet i ämnet vilket bedöms leda till att samiska elever får bättre förutsättningar att utvecklas i ämnet samiska.

För lärarnas del innebär förslaget att legitimerade lärare som i sin utbildning har fullgjort 30 högskolepoäng i samiska får en utökad behörighet. Förslaget medför vidare att legitimerade lärare som undervisar i ämnet samiska och som inte har fullgjort 30 högskolepoäng i samiska måste komplettera sin utbildning för att vara behöriga att undervisa i ämnet.

Remissinstansernas yttranden

Grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har valt att inte yttra sig om förslaget om reglering av kraven för att en lärare ska vara behörig att undervisa i ämnet samiska i sameskolan, då förslaget inte berör nämndernas ansvarsområden.

Förslag gällande läroplansändringar för ökad trygghet och studiero

Bakgrund till utbildningsdepartementets förslag gällande vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero

I betänkandet Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35) föreslog Skolkommissionen bland annat att rektorns ansvar för trygghet och studiero skulle tydliggöras i läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet samt i läroplanen för gymnasieskolan. Vidare föreslogs att dessa läroplaner skulle kompletteras så att de markerar att elever dels ska visa respekt och hänsyn för lärare och andra elever, dels genom egen ansträngning och delaktighet ska ta ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god skolmiljö (SOU s. 249 f.).

Med utgångspunkt i Skolkommissionens förslag beslutade regeringen i augusti 2018 om ändringar i läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och för gymnasieskolan samt för den statliga skolformen sameskolan (SKOLFS 2010:251). I förhållande till Skolkommissionens förslag om elevernas ansvar tydliggjordes att det gäller utifrån varje elevs förutsättningar. Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 2019 (SKOLFS2018:242, 2018:243 och 2018:244).

I remissvar på Skolkommisionens betänkande, bland annat från Statens skolverk, och vid den fortsatta beredningen av ovan nämnda läroplansändringar uppmärksammades frågan om motsvarande ändringar bör göras för fler skolformer.

De läroplansändringar som beslutades om 2018, som redogjorts för ovan, framhåller rektorns ansvar och vikten av det gemensamma arbetet för en god skolmiljö präglad av delaktighet och respekt. Det bedöms inte finnas några sakliga skäl mot att genomföra sådana läroplansändringar även för specialskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Mot bakgrund av att målet om elevernas ansvar för sitt lärande och sin arbetsmiljö dels riktar sig till skolan, dels tydligt gäller utifrån elevernas förutsättningar, bedöms det att även de nu angivna skolformerna bör ha detta som mål.

Utbildningsdepartementets förslag gällande vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero

Utbildningsdepartementet föreslår att läroplanerna för specialskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan ska förtydligas och kompletteras för att öka förutsättningarna för att eleverna ska ha en trygg lärmiljö som främjar studiero. Det ska lyftas fram att rektorn har ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det ska även framgå att skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö. Skolans mål ska också vara att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Ändringarna i läroplanerna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2020.

Konsekvenser av förslaget gällande förslag om vissa läroplansändringar för ökad trygghet och studiero

Förslaget berör kommunala och enskilda huvudmän för grundsärskolor och gymnasiesärskolor, liksom staten som huvudman för specialskolan. Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) fullgör statens huvudmannauppgifter för specialskolan. Ändringarna bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för SPSM. Förslaget bedöms inte heller innebära några ekonomiska konsekvenser för kommuner, då förslaget är ett förtydligande gällande rektorns ansvar för sin skolenhet och arbetsmiljön. Inte heller kompletteringen i fråga om elevernas ansvar bedöms få ekonomiska konsekvenser. Förslagen bedöms inte innebära några inskränkningar i kommuners möjlighet att styra och organisera sin verksamhet och kan därmed inte heller anses ha några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen. En god skolmiljö gynnar elevers lärande, främjar välbefinnande och bidrar till positiva hälsoeffekter, vilket är positivt för såväl elever som lärare. Förslaget bedöms därför kunna innebära positiva konsekvenser för såväl elever som lärare. Därigenom förbättras barns förutsättningar och villkor i utbildningen, vilket ligger i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, som bl.a. anger att barnets utbildning ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter (artikel 29).

Remissinstansernas yttranden

Grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ser positivt på förslaget gällande läroplansändringar för ökad trygghet och studiero. Grundskolenämnden menar att de nya formuleringarna är tydligare och mer konkreta. Att rektorns och elevens ansvar för en trygg lärmiljö och främjandet av studiero formuleras på samma sätt oavsett skolform och att detta

utgår från elevens förutsättning ses som både viktigt och naturligt.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden bedömer att förslaget innebär positiva konsekvenser för såväl elever som lärare. Barns förutsättningar och villkor i utbildningen förbättras, vilket ligger i linje med Barnkonventionen, som anger att barnets utbildning ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter. Eftersom motsvarande ändringar redan genomförts i övriga läroplaner är det rimligt att dessa även görs i gymnasiesärskolans läroplan. Trygghet och studiero är prioriterade områden för nämndens verksamheter för att ge både elever och personal en god arbets- och lärandemiljö. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden vill betona att i meningen (Avsnitt 3, sida 15 i promemorian): ”skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö, är formuleringen ”utifrån sina förutsättningar” av stor vikt.

Stadskontorets bedömning

Vad gäller förslaget gällande behörighet i ämnet samiska, berör det i nuläget inte Malmö stads verksamhet och medför därmed inga konsekvenser för staden. Stadskontoret ser dock positivt på förslaget då detta ger förutsättningar för att tillhandahålla en undervisning av god kvalitet i ämnet samiska. Samiska elever får därmed bättre förutsättningar att utvecklas i ämnet samiska, vilket bidrar till att uppfylla Sveriges åtaganden gällande de rättigheter som barn tillhörande nationella minoriteter och urfolk har till sitt språk och sin kultur enligt Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter, Europeiska stadgan om landsdels eller minoritetsspråk och FN:s konvention om barnets rättigheter.

Stadskontoret stödjer också Utbildningsdepartementets förslag om att ändringarna i behörighetsförordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Detta ger lärare som ej är behöriga att undervisa i ämnet samiska utifrån de föreslagna ändringarna i behörighetsordningen, tid att komplettera sin utbildning för att vara behöriga att undervisa i ämnet. För att ovan nämnda kompletterande utbildning ska möjliggöras, behöver dock tillgången till kurser i samiska på högskolenivå säkerställas.

Stadskontoret ser liksom remissinstanserna positivt på förslaget gällande läroplansändringar för ökad trygghet och studiero i specialskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan. Stadskontoret menar att det är bra att rektorns och elevens ansvar för en trygg lärmiljö och främjandet av studiero formuleras på samma sätt oavsett skolform, då detta bidrar till likvärdighet gällande möjligheter till en god arbets- och lärmiljö för alla skolformer. Genom att lyfta fram elevens ansvar för en trygg lärmiljö och för studiero, utifrån elevens individuella förutsättningar, bidrar skolan till uppfyllelse av barnkonventionens artikel 29, som bl.a. anger att barnets utbildning ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter. Stadskontoret vill understryka att det är viktigt att det ansvar som läggs på eleven utgår från elevens individuella förutsättningar.

Stadskontoret instämmer i utbildningsdepartementets bedömning om att förslagen inte innebär några ekonomiska konsekvenser för kommuner. Stadskontoret ser heller inte att förslagen innebär några inskränkningar i Malmö stads möjlighet att styra och organisera sin verksamhet.

Stadskontoret bedömer att förslaget kan innebära positiva konsekvenser för såväl elevens som lärarens arbetsmiljö.

Ansvariga

Heléne Norberg Direktör

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör